

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰਿਟ

ਭੰਡਾਰੀ ਅਤੇ ਫਾਲਸ਼ੋ ਜੇ. ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਸੀਤਲ ਪਰਸਾਦ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜ - ਜਵਾਬਦਾਤਾ

23 ਅਕਤੂਬਰ, 1951

1951 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰਿਟ ਨੰ. 85

ਪਰੀਵੈਂਟਿਵ ਡੀਟੈਂਸ਼ਨ ਐਕਟ (IV ਦਾ 1950), ਸੈਕਸ਼ਨ 11— ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਲਈ ਕਾਫੀ ਠੋਸ ਕਾਰਨ ਹਨ—ਅਵਧੀ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ—ਅਸਫਲਤਾ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ, ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਧਾਰਾ 11 ਉਸ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਢੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੇ ਇੱਕ ਆਮ ਸਮਝ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਜਬ ਸਮਝੇਗਾ। ਜੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮਿਆਦ ਦੇ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 491, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੈਬਿਅਸ ਕਾਰਪਸ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ, ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਐੱਲ, ਮੁਕਤ ਲਾਲ ਪੁੱਤਰ ਐੱਲ. ਮਟਰੂ ਮੱਲ, ਜਾਤੀ ਵੈਸ਼, ਵਾਸੀ ਦਿੱਲੀ, ਜੋ ਕਿ ਹੁਣ ਜ਼ਿਲਾ ਜੇਲ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਹੈ।

ਐਚਆਰ ਸਚਦੇਵਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ।

ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ, ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਹੁਕਮ

ਭੰਡਾਰੀ, ਜੇ. ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 491 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕਤ ਲਾਲ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਵਾਰਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਐਕਟ, 1950

ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਹੁਕਮ 6 ਅਪ੍ਰੈਲ 1951 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ 15 ਜੂਨ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 4 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 23 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹੋਰ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।

ਪਰੀਵੈਂਟਿਵ ਡੀਟੈਂਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਉਸ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 10 ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਇਸ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 10 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 11 ਉਹ ਕਾਰਵਾਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਹਨ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕੀ ਇਹ ਠੀਕ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਲਈ ਕੋਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੇਵੇਗੀ। ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਉਸ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਢੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸ਼ੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਮ ਸਮਝਦਾਰੀ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਯੋਗ ਤਰਕ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗਾ।

ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ 24 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਈ ਤਾਂ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਵੱਕਿਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਢੁਕਵੀਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ 28 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 6 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ, ਚੀਫ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਜੇਲ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਚਾਰ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਸਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ "ਪੁਸ਼ਟੀ" ਕਰਨ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। 4 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਉਸਨੇ 24 ਸਤੰਬਰ 1951 ਦਾ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਜੇਲ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਚੀਫ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਜ਼ਿਲਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ

ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਹੁਣ ਦੇ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ (1) ਕੀ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, (2) ਕੀ ਇਸ ਆਰਡਰ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਗਤੀ ਨਾਲ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਨੇ 4 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਤੇ ਇਹ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਠੀਕ ਸਮਝੇ। ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ 23 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਪੈਰਾ (ix) ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਵੱਕਿਲ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਨੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਮੁੱਖ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। 4 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਇੱਕ ਸੰਚਾਰ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਜੋ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ 24 ਸਤੰਬਰ 1951 ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁੱਖ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਅਸਲ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 11 ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁੱਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਰਾਜ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰੇ ਕਿ ਹੁਕਮ ਦੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਸਿਵਾਏ ਸਿਰਫ਼ 6 ਸਤੰਬਰ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕਿ ਮੁੱਖ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਮੰਨ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦਲੀਲ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਲਾਹ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਹੁਕਮ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਯੋਗ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ? ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 4 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। 24 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਜਾਂ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ

ਸੀ, ਜਦੋਂ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਜੇਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਚੀਫ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਜ਼ਿਲਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 4 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ 24 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਪੁਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਮਿਆਦ ਦੇ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਵਾਲ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ 23 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 24 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ(1) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ:-

ਆਧਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ ਰੋਕ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸੀਕਰੀ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 4 ਸਤੰਬਰ 1951 ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 14 ਸਤੰਬਰ 1951 ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸ ਹੁਕਮ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਲਈ ਢੁੱਕਵੇਂ ਆਧਾਰ ਹਨ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ"।

ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਕਮ ਕਰਾਂਗਾ।

1) 1951 ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 334 ਦਾ ਫੈਸਲਾ 28.09.51 ਨੂੰ ਹੋਇਆ।

ਫਾਲਸ਼ੋ ਜੇ.

ਫਾਲਸ਼ੋ ਜੇ.

ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਸਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Sandeep Rai
Translator